

For den forfatter som får et gennembrud, betyder det ofte, at han med det i hånden kan tillade sig den bredde, som andre advares imod. Med det kendte navn er kravet til kvalitet suspenderet i mange sammenhænge

Dette er en artikel jeg tit har tænkt på at skrive, eller håbet på, at en anden ville skrive. Når det ikke er blevet til noget for mit vedkommende, skyldes det ikke mangel på erfaringsmateriale, men nok en fornemmelse af, at emnet er tabu. Det minder om det her med, at en forfatter ikke bør svare på en anmeldelse. Nu gik jeg så igang alligevel. Og vor forenings 100 års fødselsdag finder jeg egentlig er en meget sigende anledning til også at få den afleveret, så sandt som vi ukendte repræsenterer en væsentlig del af foreningen.

Det er da vigtigt, at få fat på tabu-områderne, men netop når emnet er tabu, er det svært at håndtere. Jeg kan dårligt forholde mig objektivt til det, i kraft af al den energi jeg har investeret i dette at blive forfatter.

Jeg har været forfatter i mange år. Hvis der under et indlæg af mig i avisen eller andet steds har stået forfatter, skyldes det dog sjældent, at jeg selv har anført denne titel. Det var noget Politiken begyndte på engang i mangel af bedre. Hvordan de egentlig fandt frem til Lise for at spørge, ved jeg ikke, men svaret var ok.

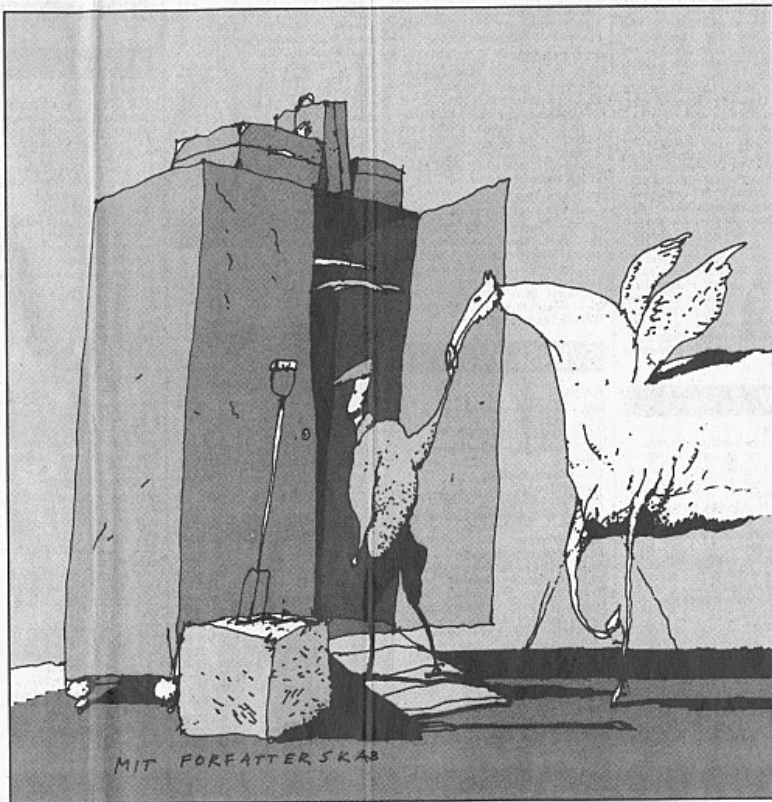
Mange har så lidt hånligt spurgt mig, hvad det er jeg har forfattet. Jeg henviser til mit forfatterskab, som står her ved siden af mit gamle skrivebord. I gamle dage rummede det kontoret for min fars lille firma. I mange år var det sandt, at det rummede mit forfatterskab. Siden er rummen sprængt, men jeg holder fast i det håndfaste udgangspunkt. I den kasse kan man begynde at læse, og bliver ikke færdig med det første. Men nogen kendt forfatter kan jeg jo ikke siges at være.

I tidens løb er de mange eksempler på forfattere, som først af eftertiden er blevet kendt som forfatter. Nogle har ligefrem skrevet i hemmelighed, andre er bare ikke blevet kendt af samtiden – af mange forskellige grunde. Der er dog også forfattere, som har været meget kendte forfattere i samtiden, og som eftertiden ikke kender. Forfatterkaber er forsvundet. Rent bogstaveligt eller snarere.

Så det med den ukendte forfatter kan være noget temmelig relativt. Alene ved det at skrive, er der vel en forventning om at blive læst? Og hvis ikke af flest mulige så dog af nogen. Der er en forventning om at blive kendt som forfatter. Det behøver ikke at være et ønske om at blive kendt som privatperson, selvom nutidens reklamevirksomhed gør en del ud af denne side af sagen. Mange har gemt sig bag et pseudonym. Det har jeg selv prøvet. Det er ret interessant, selvom jeg ikke synes, det er nogen løsning for mig i almindelighed.

Der er nogle mennesker som i andre roller end forfatterens har prøvet at været i offentlighedens søgelys. Jeg mangler beviset, og man kan jo ikke sige hun er ukendt. Hun er blot indtil videre kendt for noget andet. Når afsløringen en dag kommer, ryger hun blot nogle ekstra point op på den skala.

Når medierne taler om en forfatter har et gennembrud, menes der nok både, at vedkommende har præsteret et kvalitetsprodukt, men også at vedkommende nu er blevet kendt af en større offentlighed. Er blevet en kendt forfatter. Dette betyder som regel, at vedkommende får mulig-

Tegning: Per Marquard Otzen

Den ukendte forfatter

AF PER-OLOF JOHANSSON, forfatter

hed for at afsætte fremtidige arbejder, og måske giver det også liv til det, som tidligere kun er blevet læst af de få eller slet ikke er blevet trykt. Ordenen og rækkefølgen af det producerede er ofte noget, som litteraturforskerne finder ud af mange år efter.

Man skulle tro, at forfatterne selv skulle være meget opmærksomme på hele denne proces og dens betydning for, hvad der bliver trykt. Det er der dog ikke meget der tyder på. Gennembruddet er ofte af en så overvældende betydning for en forfatter, at det tages som et kvalitetsgennembrud. Dette stempler så os, der intet gennembrud har haft.

Det er i hvert fald det indtryk, jeg har fået af debatten i Dansk Forfatterforening. Kriterier for optagelse er publicering, og det må det selvfølgelig også være, selvom det er forkert at opfatte dette som et absolut kvalitetskriterium. Jeg kommer på hånlig og nedsettende bemærkninger om forfattere, som kun får trykt ganske lidt, og som alligevel er medlemmer af forfatterforeningen. Det er som regel fejle angreb, der ikke sætter navn på, og så kan det lige så godt være mig, som vedkommende hentyder til.

Jeg har ikke tænkt dette som en reklameartikel, så jeg vil ikke lave en gennemgang af mit forfatterskabs emner. Jeg vil pointere, at jeg ikke opfatter forfatterskab som noget, der absolut udmøntes i bøger. Enhver skrivende journalist er for mig at se en forfatter.

Jeg har skrevet mængder af artikler, fordi det har været noget af det, jeg har kunnet få trykt. De fleste af de bøger, jeg har skrevet, er ikke blevet trykt. Rationelt set breder jeg mig over for mange emner, hvilket set i forhold til publicering er en svaghed. Imidlertid er det den bredde, der interesserer mig at forsøge at beherske, og så må jeg tage det, som følger med.

Sagen er, at for den forfatter som får et gennembrud, betyder dette som regel, at han med det i hånden kan tillade sig den bredde, som vi andre advares imod. Med det kendte navn er kravet til kvalitet pludselig suspenderet i mange sammenhænge. Navnet bliver en kvalitet i sig selv. Det er en psykologisk realitet, som vi ikke kan argumentere os væk fra. Hele reklamebranchen lever af sådanne psykologiske realiteter.

Jeg har i tidens løb nu og da taget tilløb til denne artikel i små læserbreve, uden lige ud at turde drage min egen person og mine egne erfaringer ind i billedet. Nu kan jeg så nævne det her som relevant eksempel.

Første gang var, da Jens Otto Krag fik offentliggjort et digt i Politiken. Jeg opfattede det som et fladtrådt venstrehåndsarbejde, hvor interessen alene samlede sig om, at det var skrevet af den tidligere statsminister. Mit læserbrev var en ironisk notits, hvori jeg udtalte den forventning, at vi snart kunne finde J.O.K. som modtager af bidrag fra Kunstfonden.

Den anden gang var, da en lyrik-anmelder fra et andet blad kritiserede Politiken for at bringe et digt af Anders Bodelsen. Jeg skrev: Du burde vide, at det er en kunstform for sig at skabe sig et navn. Det er derfor umuligt, som du gør, at betragte tekster af kendte og ukendte navne som tilhørende samme kunstner. Bag ironien – eller foran? – befinder sig en dyb frustration over denne navnekrig, hvor alle forsøger at tilludere, at kriteriet er indhold og kvalitet. Det er over tyve år siden, og frustrationen er der stadig liv i.

I omgang med mennesker, som det lykkes at få et personligt forhold til, er det også muligt at gøre konflikter til et personligt anlig-

gende. Forfatterens brevkontakt med forlag og redaktion kan dårligt give grundlag for en personlig rettet kritik mod de pågældende.

I perioder fungerer det naturligvis ikke sådan, tvært i mod, man raser over de idioter osv, men da jeg jo ikke holder op med at skrive, fordi 'det er umuligt', ender man med at grine af det.

Før at fortælle om mit ambivalente forhold til det forventede afslag, har jeg endda udformet et 'standardafslag' med 11 afkrydsningsmuligheder. Der er ingen, der har bidt på endnu, så jeg tror jeg har droppet ideen.

Det mest anvendte argument for afslag på at trykke artikler, det er den mængde, redaktionen dagligt modtager. Det er naturligvis i en vis forstand et godt argument, og et jeg har taget til mig, ved tit at henvende mig på steder, hvor man kunne vente, at presset var mindre. Og honoraret naturligvis nul komma nul nul.

Der har den ukendte forfatter det noget i retning af de unge arbejds-løse, som deltager i diverse kulturprojekter. Hvad jeg laver af behavior ikke nødvendigvis at have en direkte forbindelse med, hvad jeg lever for. Jeg kan ikke opgive at skrive digte, fordi ingen vil betale for at trykke dem, og jeg kan ikke sige nej til enhver publicering, blot fordi jeg ikke honoreres. Men det er ikke let. Måske får man 20.000 kr. for et stykke arbejde, og kan efter årets ligning konstaterer, at indtægten lå lige der, hvor man uden at blinke rationelt set lige så gerne kunne have sagt nej tak til honorar.

I mediebevidtheden rumler der noget i retning af denne opfattelse: enten er forfatteren kendt, eller også er de slet ikke forfatter. Det må være den samme opfattelse

folk har, når de ironisk spørger til ens forfatterskab, som de aldrig har hørt om.

Fakta er, at i den forstand er flertallet af forfattere 'ukendte forfattere'. Det er simpelthen et dumt skel mellem mennesker. Det er en indsmævrende opfattelse af verden. Jeg ved ikke, hvordan vi skal komme det til livs. Ja, til livs kommer det selvfølgelig ikke, vi kan vel pirke lidt til kadaveret ved at snakke om det.

Her i byen boede en forfatter med noget af et navn. Hans bøger blev rosende omtalt, han var absolut anset for en series forfatter, men ingen kunne forestille sig, at han levede af sit forfatterskab. Forleden læste jeg, at han var den ukendte forfatter til en meget kendt pigebogserie. Tænk det måtte inge vide. Umiddelbart opfatter jeg det som tragisk, ham har det måske mere og givet en ironisk distance til verden?

At noget er skrevet, kan ikke være tilstrækkelig begrundelse for at publicere det, der må nødvendigvis finde et udvalgt sted. Selv den ukendte forfatter må anerkende dette, hvor nødig han end vil. Altså træder der nogle konkurrencevilkår i funktion. Det frie marked forherliges, men er der noget, det frie marked ikke er, så er det 'frit'. Tvært i mod er det spundet ind i alle de begrænsninger, som tænkes kan. At det er frit betyder nærmest, at det er langt stykke af vejen er frit slag for alle kneb. Altså gælder magt, bekendtskaber, penge, held. Bevares, det giver ikke garanti for noget. Nogle bruger de bare bryster, nogle en filosofi om druk, og skønt argumenterne gav det første løft, så synes vi alligevel bagefter, at der også var mere end det. Der er jo mange bare bryster og megen druk, som ikke har virket.

På de redaktioner og forlag, af hvem alle gerne vil trykkes, er konkurrencen som sådan tydelig og aflæselig. Alle der får afslag, kan sammenligne med det trykte inden for sin genre. Er den bog bedre end min, er den artikel faktisk bedre end min?

En kendt svensk forfatter, som virkelig ikke kun er det af navn, men også af navn, får f.eks. i Politiken trykt et afsnit af en kommende bog. Andre afsnit i bogen har i avisen været fyldigt omtalt tidligere. Det er næppe et af de vægtigste afsnit. For at kunne være i kronikken er det endog blevet forkortet. Det er ren reklame. Men det er da en god artikel. Jeg kan blot ikke forstå, hvorfor jeg ikke kunne få trykt mit angreb på den danske hundemafia, som redaktøren returnerede på trods af, at han fandt det velskrevet og morsomt? Min (næsten) navnebror har jo allerede fået sin artikel trykt i den bog, jeg bør gå hen og købe.

Selvfølgelig tænker jeg sådan, og selvfølgelig glemmer jeg det igen. Jeg skrev jeg skrev – men ikke for at konkurrere. Skønt nok for at blive trykt. Altså må den ukendte forfatter videre med sit manus-kript om hundemafia, med enkelte hår fra den kendte forfatters katte-kronik som minuspoint.

En dag blev den så alligevel trykt i selvsamme avis, da timingen var bedre.

En artikel som denne skrives normalt af den kendte forfatter, som ser tilbage, eller af den ukendte, som har opgivet at banke på alle dørene. Jeg meldte mig i 1978 ind Dansk Forfatterforening bl.a. for på den måde at minde mig selv om forpligtelsen til at blive ved at banke. Og jeg har også kunnet bruge opdagelsen, at vi faktisk er en hel del på den galej.